

arallegim

ELS LLIBRES
I LES COSESIGNASI
ARAGAYDones
lluïtadores

FONS TERESA AGOSTINI

Hilda Agostini (1890-1976) va ser una mestra catalana republicana, protestant i maçona, una combinació explosiva que encarnava els fantasmes del dictador Franco. No és estrany, doncs, que morís a l'exili parisenc. S'ha escrit prou de la tasca pionera de moltes mestres a la Catalunya del primer terç del segle XX. És menys habitual, en canvi, posar el focus en la maçoneria femenina, un dels aspectes que tracta la biografia que Cèlia Cañellas i Rosa Toran han dedicat a aquesta figura fins ara desconeguda, un llibre guardonat amb el primer premi d'assaig humanístic de la Reial Acadèmia de Bones Lletres i publicat per Edicions 62.

Va costar que la maçoneria obrís les portes a les dones. La lògia Lealtad, constituïda el 1869 i que va existir fins al 1939, va ser la primera on dones com l'escriptora i pianista Carme Monturiol –emparentada amb l'inventor del submarí–, la música Àurea Rosa Clavé –filla d'Anselm Clavé– i Clotilde Cerdà –filla del creador de l'Eixample– van tenir un paper destacat. Per cert, Clotilde

Cerdà, arpista precoç mundialment famosa, va fundar i finançar a Barcelona una pionera i avançada escola per a noies per facilitar-los una formació que els permetés tenir una vida autònoma i professionalment activa. La Lealtad, estudiada per Pere Sánchez Ferré, va ser una de les grans lògies catalanes, a la qual va pertànyer, entre d'altres, Lluís Companys. Altres dones rellevants considerades afins a la maçoneria són l'anarcosindicalista Teresa Claramunt o l'escriptora Aurora Bertrana.

Per influència paterna, Hilda Agostini va ser una dona emancipada. El pare era un comerciant nord-americà d'origen italià: a més de català i castellà, parlava italià, anglès i francès. Tocava l'acordió i cantava òpera. I era protestant i maçó, molt implicat en les dues causes. Havia arribat a Catalunya com a periodista d'un diari de San Francisco per cobrir la Tercera Guerra Carlina. Es va quedar a Tarragona, on es va dedicar als negocis. Hilda li va seguir les passes i a les seves causes hi va afegir la passió per l'ensenyament i la políti-

ca republicana d'esquerres, la qual la va fer virar del protestantisme al laïcisme (entès com a neutralitat religiosa). Els seus pilars? Amor per la cultura, tolerància amb el proïsme i coherència amb els propis ideals. Un esperit, com es pot veure, molt maçó, tal com reflecteix la màxima de Saint-Exupéry que encapçala el Museu de la Francmaçoneria de França: "Si tu discrepes de mi, germà meu, en comptes de ferir-me, m'enriqueixes".

Seriosa i sarcàstica, lluitadora per la igualtat entre homes i dones, durant la República i la guerra va tenir un paper important com a mestra i política, amb referents com Marcel·lí Domingo i Rafael Campalans. Des d'una catalanitat àmpliament sentida, va marcar sempre distàncies amb el catalanisme conservador, tot i que va completar estudis (s'havia format a Madrid) a l'escola de mestres de la Mancomunitat impulsada per Prat de la Riba. El 1933 també va fer el curs per ser professora de català. Els anys republicans van ser els de més implicació en la maçoneria, vinculada a la germandat Delfos amb el nom simbòlic de Maya. El seu discurs d'ingrés, en català i dedicat precisament al temple grec de Delfos, acabava amb un idealista i premonitori "Catalunya reviurà!", i el va guardar tota la vida com un tresor.

Les seves experiències de mestra als anys 20 en centres públics de pedagogia avançada al Raval i Vallcarca la van portar finalment, en plena guerra, quan ja s'havia convertit en una notable propagandista dels valors republicans i feministes (a través d'articles a la premsa i mítings polítics), a dirigir un dels dos parvularis municipals Montessori de Barcelona, fins a la fugida cap a França, previ pas per Figueres i la Vajol, des d'on, juntament amb el seu company Guillermo, va passar la ratlla amb el grup del president Azaña. Durant el llarg i complicat exili, tant la maçoneria com el protestantisme familiars li van ser de gran ajuda per tirar endavant. Mai va tornar a la seva terra. ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] Pedra, paper, estidores
MAKSIM ÓSSIPOV
Club Editor
288 pàgines i 23,95 € -/1

[2] Terres mortes
NÚRIA BENDICHO GIRÓ
Anagrama
184 pàgines i 16,90 € 3/50

[3] Quan s'esborren les paraules
RAFEL NADAL / Columna
336 pàgines i 21 € 1/9

[4] Ai, William!
ELIZABETH STROUT
Edicions de 1984
256 pàgines i 18,90 € -/1

[5] Hamnet
MAGGIE O'FARREL
L'altra
360 pàgines i 23,95 € 8/48

NO-FICCIÓ

[1] Pandèmia i postveritat
JORDI PIGEM
Fragmenta
144 pàgines i 15,50 € 4/7

[2] Rússia, l'escenari més gran del món
MANEL ALÍAS / Ara Llibres
464 pàgines i 21,90 € 1/14

[3] Una breu història de la igualtat
THOMAS PIKETTY / Edicions 62
272 pàgines i 18,95 € -/8

[4] Som dones, som lingüistes, som moltes i diem prou
CARME JUNYENT / Eumo
264 pàgines i 20 € 2/20

[5] Causa general
JORDI PANYELLA
Angle Editorial
264 pàgines i 20 € -/1

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] La bestia
CARMEN MOLA
Planeta
544 pàgines i 22,90 € 1/12

[2] Love Song
CARLOS ZANÓN
Salamandra
352 pàgines i 22,90 € 2/2

[3] Proyecto Silverview
JOHN LE CARRÉ
Planeta
304 pàgines i 20,90 € 6/2

[4] La cuenta atrás para el verano
LA VECINA RUBIA / Cúpula
416 pàgines i 17 € 5/16

[5] Últimos días en Berlín
PALOMA SÁNCHEZ-GARNICA
Alfaguara
400 pàgines i 20,80 € 3/12

NO-FICCIÓ

[1] Por si las voces vuelven
ÁNGEL MARTÍN / Planeta
256 pàgines i 17 € 1/10

[2] El jefe de los espías
JUAN FERNÁNDEZ MIRANDA I JAVIER CHICOTE LERENA / Espasa
456 pàgines i 20,90 € 8/14

[3] Pandemia y posverdad
JORDI PIGEM
Fragmenta
144 pàgines i 16,50 € -/7

[4] Encuentra tu persona vitamina
MARIAN ROJAS ESTAPÉ / Espasa
328 pàgines i 19,90 € 2/22

[5] Los enemigos
KIKO AMAT
Anagrama
152 pàgines i 9,90 € 5/2

Rànquing setmanal del Gremi d'Editors de Catalunya i LibriData
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST
DE CATALÀALBERT PLA
NUALARTNo sé si se m'ha mort
l'hàmsster o el hàmsster

Una missió fonamental de l'IEC és donar a l'usuari del català eines que li permetin resoldre els dubtes que l'ús planteja. Un de bàsic és indicar com ha de pronunciar les paraules que el diccionari entra. I és bastant greu constatar que, a aquestes altures, la Secció Filològica encara no sempre ho aconsegueix. Agafem l'entrada *hàmster*, un germanisme passat per l'anglès que el francès, per exemple, adapta emmudint la *h*. Què hem de fer: emmudir-la o pronunciar-la? El DIEC2 no ho diu. Defineix el terme i prou. No inclou dins l'article cap "el hàmsster" o "l'hàmster", no té aquest detall. L'altre gran diccionari en línia, el GDLC, sí que inclou en la definició "l'hàmster comú" i "l'hàmster daurat". El GDLC ens diu, doncs, que l'hem d'emmudir. És la pronúncia normativa?

Doncs no, perquè encara que el DIEC2 no ens doni cap informació, els lingüistes sabem gràcies a l'*Ortografia catalana* (OIEC) que *hàmster* –com *hàndicap* o *hòlding*, entre molts altres, però no pas com *handbol*, *haixix* o *harakiri*, també entre molts altres– s'ha de pronunciar amb una *h* aspirada (que, en realitat, acaba sent una jota castellana). Si anem a les entrades *hàndicap* i *hòlding* buscant alguna clarícia sobre el tema, ens seguim quedant a l'escapça. I això que *hàndicap* con-

¿ÉS ADEQUADA PER AFRONTAR ELS REPTES DEL SEGLE XXI LA DECIMONÒNICA BALUERA DE L'IEC?

té diversos exemples, però en cap hi ha un "el hàndicap" que ens faci llum. A *hòlding* el DIEC2 es limita a dir que és una societat de cartera.

En canvi, si consultem el *Diccionari normatiu valencià* (DNV) –parlo sempre, esclar, de diccionaris en línia– ens trobem que totes tres entrades, *hàmster*, *hàndicap* i *hòlding*, inclouen a la dreta una transcripció en AFI i una gravació clicable. La informació és clara i immediata. Totes les entrades del DNV tenen transcripció i gravació i permeten saber a qui el consulta com s'han de pronunciar. ¿L'IEC, que rep fons públics, no es pot permetre aquests "luxes"? Ara que sembla que torna a ser important potenciar el català, potser que ens plantejem, d'entrada, si la decimonònica baluerna de l'IEC és adequada per afrontar els reptes del segle XXI. ♦♦